

Bode

Stressfactoren en energiebronnen in het hbo

pagina 28

Even op en neer naar Oekraïne

pagina 8

Voorzitter van BO valt in de prijzen

pagina 34

Hbo-actie: September en oktober zijn de maanden van de vakbond

pagina 18

bo.nl

- 3 Van de redactie
- 4 Van de voorzitter
- 5 Kort mbo-nieuws
- 8 Even op en neer naar Oekraïne
- 11 Kort hbo-nieuws
- 14 Drie columns
- 18 September en oktober maanden van de vakbond
- 21 Puzzel
- 22 Afdeling Juridische Zaken: Pensioenovergang 2027
- 24 Is er een link tussen docenten- en studentenwelzijn?
- 26 Lichte daling vooraanmeldingen hbo
- 28 Stressfactoren en energiebronnen in het hbo
- 30 Sponsorproject HAN4L
- 32 MR training en abonnement
- 34 In gesprek met Sense de Groot
- 35 Recept

Zomersluiting 2026

Tijdens de zomervakantie is het kantoor van BO 3 weken gesloten.

Van maandag 20 juli t/m vrijdag 7 augustus zijn wij niet bereikbaar.

Voor zeer dringende (juridische) zaken kun je een e-mail sturen naar info@bo.nl, wij nemen dan zo snel mogelijk contact met je op.

BOde
21e jaargang, nummer 3, jun/sep 2026

Dit tijdschrift is een intern informatie-orgaan van BO.
ISSN-1872-0552

Hoofdredactie: Bjørn Grootswagers
Redactie: Henk Benders
Eindredactie: Petra Faber

Advertenties
info@bo.nl

Vormgeving en illustraties
alleburen ontwerp bureau
alleburen.nl

Druk
Weemen
077-351 61 16 / [limburg@weemen.nl](mailto: limburg@weemen.nl)

BO
Vakbond voor het beroepsonderwijs en vo
Parallelweg West 15B, 4104 AX Culemborg
0345 - 531931
[info@bo.nl](mailto: info@bo.nl)
[www.bo.nl](http:// www.bo.nl)

Redactionele artikelen en artikelen onder naam vallen buiten de verantwoordelijkheid van BO. Mededelingen van het hoofdbestuur of een bestuur van een sector, sectie of afdeling, alsmede artikelen onder naam vallen buiten de verantwoordelijkheid van de redactie.

Van de redactie

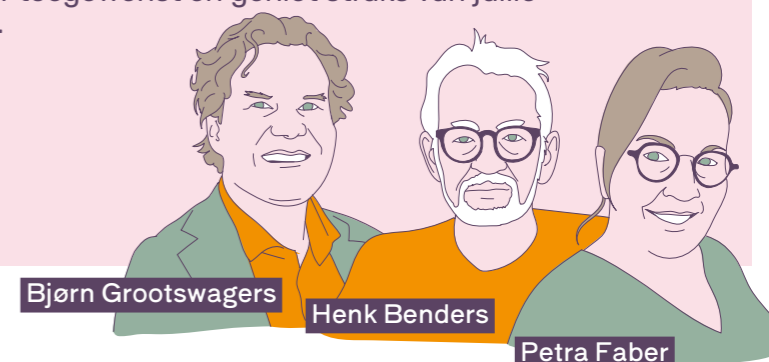
Beste lezers,

De zon laat zich steeds meer zien de laatste weken en dat betekent dat er - naast lekker weer - ook weer een periode van grote stress aan zit te komen.....want ja, alles moet nog wel af voor de vakantie, nieuw lesmateriaal, scripties nakijken, portfolio's bespreken, noem het maar op. In de BOde vinden jullie ook een stuk dat hierop aansluit, de druk in het onderwijs wordt nog steeds als erg hoog ervaren.

Verder zijn er een aantal columns te vinden die bijvoorbeeld gaan over het behalen van een doctorstitel in het hbo, een noviteit, maar zit men hier echt op te wachten? Onze juridische afdeling praat jullie bij over de gevolgen van het nieuwe pensioenstelsel. Ook vind je het gebruikelijke korte nieuws uit het mbo en hbo en heeft de voorzitter wederom een zeer lezenswaardig voorwoord geschreven.

Gelukkig is er met het oog op de naderende zomervakantie en dus ter ontspanning, een pittige puzzel en idem recept opgenomen in deze BOde. Afsluitend willen jullie wijzen op het aangrijpend verslag van een van onze bestuurders die om goed te doen een reis naar Oekraïne heeft gemaakt. Dit plaatst sommige dingen misschien ook wel weer in perspectief.

Voor nu veel leesplezier toegewenst en geniet straks van jullie welverdiende vakantie.

Bjørn Grootswagers

Henk Benders

Petra Faber

Uitrol ledenportaal

Na de zomervakantie is het voor de leden van BO mogelijk om in te loggen op een beveiligde digitale omgeving van BO waar ze toegang hebben tot informatie, documenten (zoals de jaarlijkse contributieverklaring) en communicatiekanalen. Leden kunnen hun persoonlijke gegevens beheren, zoals het wijzigen van adresgegevens en het inzien van facturen. Via dit portaal kunnen ook eenvoudig voorkeuren worden ingesteld en privacykeuzes aangepast, waardoor BO AVG-proof blijft.

Op het moment wordt er hard gewerkt aan het implementeren van een nieuwe website en een nieuw CRM-systeem om dit te kunnen verwezenlijken. Wanneer de werkzaamheden zijn afgerond zullen wij onze leden informeren hoe zij toegang kunnen krijgen tot het portaal.

De managerial reflex

VS.

het professioneel ambacht

door: Sense de Groot, voorzitter BO

*‘Geen verstikkende systeemwereld,
maar het herstel van vertrouwen
in de professional.’*

Het rapport “De Staat van het Onderwijs 2026” schetst een beeld dat ons niet onbekend voorkomt: de onderwijskwaliteit in het beroepsonderwijs staat onder zware druk. In het mbo werd in de afgelopen jaren maar liefst 44% van de onderzochte opleidingen als onvoldoende beoordeeld. De reactie van de Inspectie? Een klassieke **‘managerial reflex’**. Er wordt resoluut gekozen voor méér sturing, strakkere kwaliteitssystemen en een hoofdrol voor de manager die als de enige de crisis kan bezweren.

De hiërarchische paradox

Hoewel de roep om regie begrijpelijk lijkt, legt de Inspectie de regie eenzijdig bij het management. Dit creëert een fundamentele spanning met de kernwaarde van het vak van docent: de **professionele autonomie**. Terwijl de Inspectie spreekt over “focus en sturing” door schoolleiders, stelt het wettelijk verankerde **professioneel statuut** juist dat de onderwijsinhoudelijke kwaliteit primair het domein is van de docent.

De Inspectie hanteert een model dat haaks staat op de geest van dit statuut:

- **Zeggenschap over kwaliteit:** Waar de leraar een leidende rol hoort te hebben in wat ‘goed onderwijs’ is, dreigt de manager dit nu te gaan dicteren op basis van data en administratieve vinklijsten.

- **Systeem vs. ambacht:** Voor de Inspectie is kwaliteit het resultaat van systemen; voor ons is het het resultaat van vakmanschap en de interactie tussen docent en student.
- **Bureaucratische druk:** De roep om meer kwaliteitszorg vertaalt zich in de praktijk vaak naar nóg meer verantwoording, terwijl het statuut ons juist moet beschermen tegen onnodige bureaucratie.

Eigenaarschap als oplossing

Natuurlijk spelen schoolleiders een belangrijke rol, maar zij verdrinken momenteel zelf in randvoorwaarden zoals personeelstekorten en administratie. De oplossing ligt niet in nóg meer top-down sturing die de docent dreigt te degraderen tot een loutere uitvoerder van beleid.

Echte onderwijsverbetering kan niet ‘gemanaged’ worden zonder het volledige eigenaarschap van degenen die het onderwijs dagelijks vormgeven. Wat het onderwijs in 2026 écht nodig heeft, is geen verstikkende systeemwereld, maar het **herstel van vertrouwen in de professional**. Laten we het professioneel statuut niet als een papieren tijger gebruiken, maar als het fundament voor kwaliteitsverbetering dat gedragen wordt door de werkvloer.

¹Uit accreditaties van de NVAO blijkt dat opleidingen in het hoger onderwijs (ho) voldoen aan de basiskwaliteit.

Ontwikkelingen Burgerschapsexamen - vervolg

Het veld, de mbo-scholen, weten dat **burgerschap** een **verplicht** vak wordt en dat het **geëxamineerd** moet worden. Toch is er nog veel onduidelijkheid bij de mbo-scholen. Zeker is dat de **invoeringsdatum** van het burgerschapsexamen is vastgesteld op **1 augustus 2027**. Verder is bekend dat het examen gaat bestaan uit de volgende 2 onderdelen. Een verplicht **instellingsexamen** en een **burgerschapsopdracht**. Het **instellingsexamen**, op de school zelf en onder de verantwoordelijkheid van de school, kunnen de scholen kopen of zelf ontwikkelen.

Kopen

De Coöperatie Examens MBO (CEM) ontwikkelt sector brede examenproducten, ook voor burgerschap. Waarschijnlijk ook elders mogelijk te kopen.

Zelf ontwikkelen

Als de mbo-scholen het burgerschapsexamen zelf ontwikkelen, moeten zij het ontwikkelde product laten valideren. Het zelf ontwikkelde product moet aantoonbaar voldoen aan de landelijke “Afspraken voor valide exameninstrumenten mbo 2024”, zoals opgesteld door de Stichting Validering Examens mbo (VEMBO). Voor hulp, info, suggesties rondom burgerschap en het examen kan men kijken bij het: Expertisepunt Burgerschap. Of men kan zich aanmelden voor online-bijeenkomsten voor contactpersonen burgerschap via: mbo@expertisepuntburgerschap.nl

Het expertisepunt burgerschap heeft ook een Handreiking op de eigen website. Daarnaast biedt KLIMmbo, Onderwijs en examinering, een overzicht van kaders, handreikingen en achtergrondinformatie over onderwijs en examinering in het mbo.

Mbo-scholen hebben de vrijheid om burgerschap als apart vak aan te bieden of geïntegreerd in de beroepsgerichte vakken, zolang burgerschap herkenbaar blijft en er samenhang is tussen onderwijs en examinering.

De Raad van State heeft in april 2026 advies uitgebracht over het Wetsvoorstel uitwerking burgerschapsopdracht WEB. De voorgestelde burgerschapsopdracht bestaat uit twee onderdelen. Ten eerste een verplichting om binnen de onderwijsinstelling een cultuur en omgang met elkaar te bevorderen, die in overeenstemming is met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat. (met aandacht voor de waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit). Ten tweede omvat de burgerschapsopdracht een verplichting tot het verzorgen van burgerschapsonderwijs met inachtneming van de basiswaarden en de kwalificatie-eisen voor burgerschap.

Praktisch: Op 7 oktober in Tilburg en op 29 oktober in Zwolle, organiseert ProDemos mbo-docentendagen burgerschap. Daarvoor kunnen mbo-docenten en andere onderwijsprofessionals zich aanmelden en deelname is gratis. Het doel van deze docentendagen is vooral aandacht voor het HOE van burgerschap. (praktisch/handvatten/ervaringen) Wordt vervolgd!

Duizenden mbo'ers zonder stage, vooral in zorg en welzijn te weinig plekken

Het tekort aan stageplekken voor mbo-studenten is in twee jaar tijd meer dan verdubbeld. Vooral studenten die een opleiding in zorg en welzijn volgen, hebben moeite met het vinden van een stageplek. Door personeels-tekorten en hoge werkdruk hebben stagebedrijven niet altijd genoeg tijd om studenten te begeleiden. Bijna 4700 mbo-studenten kunnen op dit moment geen stageplek vinden. Twee jaar geleden ging het nog om een tekort van bijna 1800 plekken. Dat blijkt uit cijfers van SBB, de samenwerkingsorganisatie beroepsonderwijs bedrijfsleven.

Opleiding	Stand tekorten
Sociaal werker	522
Helpende Zorg en Welzijn	490
Software developer	374
Assistant Business Services	313
Onderwijsassistent	286
Doktersassistent	233
Monteur elektrotechnische installaties	223
Gespecialiseerd pedagogisch medewerker	157
Assistent dienstverlening	153
Begeleider maatschappelijke zorg	120

Mbo-opleidingen met de grootste tekorten

Vooral in de sector zorg en welzijn zijn er grote tekorten aan stageplaatsen en die tekorten stijgen ook. Daarnaast zijn onder andere in de zakelijke dienstverlening, ICT en techniek al lange tijd tekorten. Minister Letschert van OCW is op zoek naar geld om de positie van mbo'ers op de stagemarkt te verbeteren. Het is de vraag of het extra geld waar minister Letschert naar zegt te zoeken, wél kan zorgen voor mbo-stageplekken. "Geld prikkelt zorgorganisaties slechts in beperkte mate om meer stages aan te bieden", concludeerde de Rekenkamer in 2023. "Te weinig beschikbare stagebegeleiders is het grootste knelpunt." Een financiële

regeling voor zorgorganisaties om stagiairs te kunnen aannemen, het Stagefonds Zorg, wordt om die reden gestopt.

Stagevergoedingen - vervolg

Ook Minister Rianne Letschert van Onderwijs heeft, net als diverse voorgangers, de ambitie om in het mbo te komen tot een **verplichte stagevergoeding**. Nog voor de zomer 2026 wil zij hierover een wetsvoorstel indienen. Kern van de wet zal zijn dat studenten in het mbo en hbo wettelijk recht hebben op een minimale stagevergoeding. Nu ontvangen sommige studenten een redelijke stagevergoeding, andere een minimale en vele studenten geen enkele vergoeding. Zo hoorde de minister van mbo-studenten het voorbeeld dat zij vier dagen per week stageliepen en werkzaamheden uitvoerden en daar niets financieel voor ontvingen. De minister vindt dat

onacceptabel. Diverse voorgangers (Dijkgraaf, Bruins, Moes, ministers van Onderwijs), stelden dat de stagevergoeding in de cao's geregeld moeten worden. Daar is wel enige verbetering te zien. In 2023 was de stagevergoeding in 10% van de cao's geregeld. In de meest recente rapportage bleek in 25% van de cao's de stagevergoeding te zijn overeengekomen. Via het wetsvoorstel moet dit nog fors verbeterd worden. Een adder onder het gras is de term 'minimale stagevergoeding'. Wat wordt de norm of het bedrag? Enkele tientallen euro's per maand is niet te beschouwen als serieuze stagevergoeding.

De Staat van het Middelbaar beroepsonderwijs 2026 (Ministerie van OCW)

Werkcentrum

Ongeveer **55%** van de onderzochte mbo-opleidingen beoordeelde de Onderwijsinspectie als **voldoende**. Naast vele goed zaken zijn er punten van aandacht:

- De kwaliteitszorgstandaarden werden, na de onderwijsresultaten, het vaakst als onvoldoende beoordeeld. Vooral de standaard Evaluatie, verantwoording en dialoog.
- De hulpvragen van mbo-studenten nemen nog steeds toe, vooral betreffende mentale problematiek, somberheid en angst. Dat doet een beroep op de pedagogische vaardigheden van docenten.
- De mbo-instellingen maken steeds meer gebruik van digitale systemen. Gevaren voor cyberaanvallen, datalekken, digitale verstoringen van onderwijsprocessen, privacy zijn niet denkbeeldig. De onderwijsinstellingen moeten maatregelen nemen om de digitale veiligheid te waarborgen en hebben de verplichting zich hierover te verantwoorden. Dat gebeurt meestal wel maar de diepgang van de verantwoording is verschillend.
- De resultaten voor Nederlandse taal (CE) zijn nog steeds niet goed en dalen verder. Een derde van de mbo-2 gediplomeerden heeft CE Nederlands 2F **niet behaald**.

Regelmatig zijn er plannen en pogingen om gemeenten, de regio, de bedrijven en het beroepsonderwijs meer te verbinden en/of op elkaar af te stemmen. Meestal levert dat ook meetbaar succes op. Nu is er een nieuw initiatief, genaamd: het Werkcentrum De eerste variant daarvan werd geopend in de regio Amsterdam door Minister van Aartsen (werk en participatie), Adnan Tekin (MBO Raad), Hannie Vlug (SBB) en anderen. **Het Werkcentrum** moet een vraagbaak worden voor werkzoekenden, werkenden, werkgevers, onderwijs, vakbonden, UWV, die samenwerken en waar min of meer alle uiteenlopende vragen beantwoord kunnen worden rondom scholing, geld, onderwijs, bijscholing en omscholing, werk, of waardoor men met de juiste organisaties in contact komt. Doel van de werkcentra is het vinden van een duurzame plek op de arbeidsmarkt. In alle 35 arbeidsmarktregio's komt op termijn een werkcentrum.

Wetsvoorstel VABA (Wet Verbetering aansluiting onderwijs arbeidsmarkt)- vervolg

Al langere tijd is er discussie over en wordt er gewerkt aan de Wet Vaba. Vooral het onderdeel over de verzoepeling van de urennorm in het mbo trok de aandacht. Tegenstanders wijzen erop dat het met de theoretische kennis en Nederlands en rekenen nu al matig gesteld is. Als het mogelijk wordt te beknibbelen op het aantal lessen kan de kwaliteit verder verslechteren. Voorstanders stellen dat de scholen worstelen met de bestaande strikte urennorm. Zij zouden graag andere

lesvormen of een andere didactische aanpak proberen, meer praktijken plannen of juist meer theorie-uren geven en/of meer keuzevakken aanbieden. Dat kan na invoering van de wet. Volgens de minister betekent meer flexibiliteit bij de inzet van uren juist de kans om het beroepsonderwijs te verbeteren. Binnenkort wordt het wetsvoorstel VABA voorgelegd aan de 1e Kamer en de verwachting is dat dit voorstel wordt aangenomen en spoedig bij het mbo kan worden ingevoerd.

Even op en neer naar Oekraïne

Arthur Appelman is 60 jaar, vader van 2 dochters die inmiddels allang het huis uit zijn, woont met zijn vrouw in Arnhem en is mechanicadocent bij HAN Automotive in Arnhem. Daarnaast is hij decentraal onderhandelaar voor de FvOv en hoofdbestuurder van BO.

Afgelopen januari besloot ik om nu echt 'iets' te doen voor Oekraïne. Die wens had ik al veel langer, maar nadat ik de tweedelige documentaire Konvooi had gezien (december 2025, NPO 2) waarin de schrijvers Tommy Wieringa en Jaap Scholten met een groep vrijwilligers met hulpgoederen naar het Oekraïense front reizen, maakte ik de stap. Ik had al eens overwogen om me aan te sluiten bij een groep buitenlanders die in de Oekraïense stad Lviv voedselpakketten klaarmaken voor frontsoldaten, maar dat heb ik nooit doorgezet. (Artikel Volkskrant – Tom Vennink, 24 juli 2025)

Ik meldde mij aan als chauffeur bij 'Protect Ukraine' maar had er niet op gerekend dat zij door alle media-aandacht zo populair waren geworden dat ze een overvloed aan vrijwilligers hebben en dat ze 'blij waren met mijn aanmelding', maar 'reeds voorzien waren van voldoende chauffeurs'.

Ze vermeldden een aantal vergelijkbare initiatieven die misschien nog wel chauffeurs nodig hadden. Zo kwam ik terecht bij **Netherlands for Ukraine**, kortweg **NL4UA**, een organisatie met ANBI status, die zich met name inzet voor de behandeling en revalidatie van gewonde Oekraïense soldaten, die daar niet verpleegd kunnen worden, omdat de ziekenhuizen inmiddels overvol liggen.

(<https://www.nl4ua.org>)

Mijn eerste klusje was het ophalen van een elektrische rolstoel in een verzorgingstehuis in Enschede. De eigenaar was overleden en de familie had de rolstoel verder niet nodig. De Oekraïense militair Dmitri (24), die in een ex-verzorgingstehuis in Leerdam revalideert, des te meer! Dmitri is begin 2025 zwaargewond geraakt aan het front en in Nederland opgelapt. Hij verloor een arm en een knie bij een droneaanval. Hij kan nog lachen en toen ik de rolstoel op zijn lengte had afgesteld, ging hij er meteen mee vandoor.

Afgelopen januari besloot ik om nu echt 'iets' te doen voor Oekraïne.

De ontmoeting met Dmitri vond ik heel intens. Zo'n jonge gast die voor het leven getekend is, het is me nogal wat. Opeens was die verschrikkelijke oorlog heel dichtbij.

Onder de vlag van **NL4UA** vaart ook het project **Ambulances for Ukraine**. Dit mooie initiatief is opgezet door rechten-

student Thomas Andriessse, die samen met zijn broer en met zijn vader de drijvende kracht vormen. Samen hebben zij het voor elkaar gekregen om in korte tijd een aantal *four wheel drives* aan te kopen en deze te voorzien van de juiste uitvoerpapieren. Daarbij hebben zij de auto's tot de nok toe weten te vullen met medische hulpmiddelen (verband, injectienaalden, tourniquets, aed's, etc) én chauffeurs geregeld om het konvooi naar Oekraïne te rijden. En zo kwamen ze bij mij uit...

In verband met mijn technische achtergrond als docent bij autotechniek wilden ze graag dat ik mee ging en zo vertrokken we op woensdagavond 18 maart richting Duitsland waar we nabij Hannover verzamelden.

Met 3 VW Transporters, een Mitsubitsi Pajero, een Nissan Navaro en een volgwagen vertrokken we de volgende ochtend vroeg met een groep van 13 mensen richting Krakau. Een reis van ruim 14 uur die we tot het laatst toe geheim moesten houden, omdat (geloof het of niet) niet iedereen zit te wachten op hulpkonvooiën richting Oekraïne. De reis door Duitsland en Polen verliep voorspoedig, en op een klein probleem met de olieconsumptie van een van de Transporters na, had ik als mecaniciens weinig extra werk. We reden allemaal samen met een co-driver en konden dus om de paar uur wisselen. Samen met mijn co-driver hielden we daarbij de technische staat van de auto's in de gaten.

Op dag drie reden we het laatste stukje naar de Pools-Oekraïense grens en sloten aan in de rij. Er was ons al verteld dat de grensovergang uren in beslag zou kunnen nemen en dat was niets te veel gezegd. Wat ik me niet had beseft, is dat je twee keer een grens over gaat. Eerst de uitvoer van de auto's en de spullen uit Polen, uit de EU feitelijk, met alle gedoe en paperassen die daarbij horen. Gelukkig had de familie Andriessse dit uitstekend voorbereid (juristen 😊) en konden we na drie uur (jawel zo lang duurt het als alles goed gaat!) door naar de tweede grensovergang, Oekraïne in. En die willen natuurlijk even heel goed kijken wat er allemaal hun bedreigde land in komt...

Zij hadden snel in de gaten dat we een humanitair konvooi vormden en na een halfuurtje reden we Oekraïne binnen, op weg naar Lviv. Ook dat deel van de reis viel mee en slechts enkele uren later reden we in de prachtige oude binnenstad van Lviv, op zoek naar een parkeerplaats bij het hotel. We waren nu echt in Oekraïne, in een land dat in oorlog is.

Het is een heel bijzonder idee, dat je als vrije Europeaan in Oekraïne bent en dus opeens Rusland tegenover je hebt. Anders dan ik dacht, waren alle winkels gewoon open, kon je gewoon met pin betalen en de restaurants draaiden volop. Alles leek gewoon te functioneren. Tsjja, de mensen leven natuurlijk gewoon door. Nou ja gewoon? Het eerste wat opvalt is dat je bijna geen mannen op straat ziet. Dan is er de avondklok, na twaalf uur 's nachts mag er niemand meer op straat zijn. En dan is er het luchtalarm, dat bijna elke nacht meerdere keren afgaat. Dat betekent; bed uit, kleren aan en als de sodemieter de schuilkelder in. Die was onder ons hotel dus daarmee zaten wij goed. En dan te bedenken dat dit al meer dan vier (!) jaar duurt.

In Lviv konden we het gros van de medische hulpmiddelen afgeven bij een Nova Posta, de Oekraïense PTT zeg maar (voor wie die nog kent).

Op dag 4 reisden we naar Kyiv over een snelweg vol vorstschade die niet meer gerepareerd wordt door gebrek aan menskracht. Dan merk je dat het land is overgeschakeld op een oorlogseconomie. Alle hens aan dek, in dit geval aan het front en alles dat daarmee samenhangt. Even geen tijd voor wegdekreparaties. Maar de benzine-stations zijn gewoon open, tanken is geen probleem, zelfs een goede cappuccino is gewoon verkrijgbaar. Tsja, waarom zou je ook opeens stoppen met het drinken van een lekker kopje koffie als de Russen aan de poort staan. Maar toch, dit had ik anders ingeschat.

Ook Kyiv functioneert nog zoals elke andere stad. Maar als je iets beter kijkt, zie je bij bijna elke winkel een aggregaat staan, wat geen overbodige luxe was tijdens de afgelopen winter. En als je iemand spreekt, merk je dat de sfeer bedompt is. Het leven gaat door, maar het leven staat ook stil. Plannen maken voor de toekomst is er niet bij. Als je jong bent en op zoek naar een leuke man, dan kan je lang zoeken. En dan te bedenken dat deze generatie ook al 2 jaar Covid achter de kiezen had toen de oorlog in 2022 begon.

In Kyiv leverden we de laatste medische hulpmiddelen af bij een kinderziekenhuis. De auto's leverden we af bij een bedrijf die ze op dit moment ombouwt tot frontambulance. Dus een dikke staalplaat er onder, bescherming tegen granaatscherven langs zij, drone jammers erop, gespoten in camouflagekleuren en door naar het oosten. De auto's zullen daar met gewonde soldaten rijden tussen de 'grey-zone' en de 'dead-zone'. Dat wil zeggen, een traject van ongeveer 15 kilometer dat zwaar onder vuur (lees drones) ligt en de gewonden naar de eerste relatief veilige plaats brengt. De 'ambulances' overleven helaas vaak niet meer dan enkele maanden voordat ook die kapotgeschoten worden. Hulp blijft dus echt nodig!

Na aflevering van alle spullen zijn we met de groep nog een dag in Kyiv gebleven en hebben stilgestaan bij de eindeloze muur met foto's van gesneuvelde militairen. Nou dat komt wel binnen. Zeker als je de leeftijd van de omgekomenen leest, vaak niet ouder dan begin twintig.

's Avonds konden wij de nachttrein terug naar het veilige Europa nemen. Wij wel. Eenmaal over de grens viel er een last van me af. Geen luchtalarmen meer, geen directe dreiging meer. Via Warschau vlogen we terug naar Schiphol. Een intense ervaring rijker.

Toen we thuis waren kregen we het nieuws te horen dat in Kyiv een vleugel van een kinderziekenhuis was gebombardeerd en ingestort, waarbij twee artsen zijn overleden. Dit is het kinderziekenhuis waar we twee dagen eerder zelf stonden...

Vrijheid is geen kleinigheid, vrijheid koop je niet bij de supermarkt. Vrijheid moeten we koesteren en soms moeten we ervoor vechten. Maar laten we vooral niet vergeten hoe fijn het is om in vrijheid te leven.

Doneren kan nog altijd:

<https://donorbox.org/ambulance-for-ukraine>

Gratis zicht op je financiële situatie

Iedere levensfase brengt nieuwe inkomsten en uitgaven met zich mee. Ontwikkelingen in je loopbaan, de komst van kinderen of een naderende pensioendatum vragen om een nieuw evenwicht in de balans van je geldzaken. Maar ook zaken van buitenaf, zoals nu de hoge inflatie, kunnen grote gevolgen hebben voor jouw financiële situatie. Dan is het fijn om te weten wat kan en mogelijk is. Zodat je de juiste keuzes kunt maken.

Zestor, het arbeidsmarkt- en opleidingsfonds van cao-partijen in het hbo, biedt aan werknemers in het hbo de mogelijkheid om met een adviseur of coach jouw financiële situatie in beeld te brengen. Daarmee krijg je zicht op wat je kunt doen om je persoonlijke situatie te verbeteren en/of welke (loopbaan)keuzes jij kunt maken. Dat maakt je financieel wendbaarder en geeft meer zekerheid voor de toekomst. Deelname aan deze regeling is gratis! Het traject wordt gefinancierd door Zestor, het arbeidsmarkt- en opleidingsfonds van hogescholen.

Wat houdt de regeling in?

Binnen deze regeling kun je kiezen uit twee modules, namelijk:

- Financieel inzicht: een **compleet financieel inzicht** rondom loopbaankeuzes of
- Geldcoach: voor meer **grip op je dagelijkse geldzaken**, inclusief drie maanden coaching

Wanneer is deze regeling iets voor jou?

- Wil je weten hoe financieel fit je bent?
- Kun je wel wat hulp gebruiken bij het op orde brengen van je geldzaken?
- Heb je ondersteuning nodig om je uitgavenpatroon te veranderen?
- Wil je weten wat je financieel kunt veroorloven?
- Wil je inzicht in de financiële gevolgen van mogelijke loopbaankeuzes, zoals bijvoorbeeld minder gaan werken of eerder stoppen met werken?
- Wil je weten of je na je pensioen dezelfde leefstijl kunt behouden?

Voorwaarden voor deelname

- Je bent werkzaam op een hogeschool die aangesloten is bij de Vereniging Hogescholen
- Je bent in loondienst
- Je werkt minimaal 12 uur in de week op een hogeschool
- Je hebt niet eerder gebruikgemaakt van deze regeling

De kleine lettertjes

- Er kunnen geen kosten worden gedeclareerd
- Je kunt éénmalig deelnemen

Scan de QR-code voor meer informatie

of ga naar:

zestor.nl/zicht-op-je-mogelijkheden-met-financieel-inzicht

Promoveren op het hbo: een oplossing op zoek naar een probleem

Het kabinet wil dat studenten in Nederland straks ook op het hbo de doctorstitel kunnen halen. De belangrijkste is de zogeheten Professional Doctor (PD), een traject van vier tot zes jaar waarin praktijkgericht onderzoek centraal staat. Daarnaast wordt ook de titel Engineering Doctor (EngD) wettelijk vastgelegd, voor technologische ontwerptrajecten aan universiteiten. Volgens minister Rianne Letschert is het tijd om dit type onderzoek serieuzer te erkennen. Naar mijn mening heeft het hbo wel serieuzere problemen dan dit, maar van mij mag het. Ik vraag mij wel af waarom je dan ook niet aan het mbo Doctor kunt worden. Daar zijn immers ook practoraten die, naar analogie van lectoraten in het hbo, praktijkgericht onderzoek ter verbetering van de kwaliteit van het onderwijs doen. Verdienen die dan geen serieuze erkenning?

Praktijkgericht onderzoek bekt wel lekker maar heel veel onderzoek op de universiteit is ook praktijkgericht onderzoek. Sociaalwetenschappelijk onderzoek bestaat altijd uit theoretische aannames én maatschappelijke relevantie. Maar ook in veel andere disciplines op de universiteit gaat het om praktijkgericht onderzoek: het testen van een nieuw vaccin of het verbeteren van de levensduur van een accu.

De totale middelen voor praktijkgericht onderzoek bij hogescholen zijn gestegen van 447 miljoen euro in 2023 naar 511 miljoen euro in 2024. 56% van deze middelen is

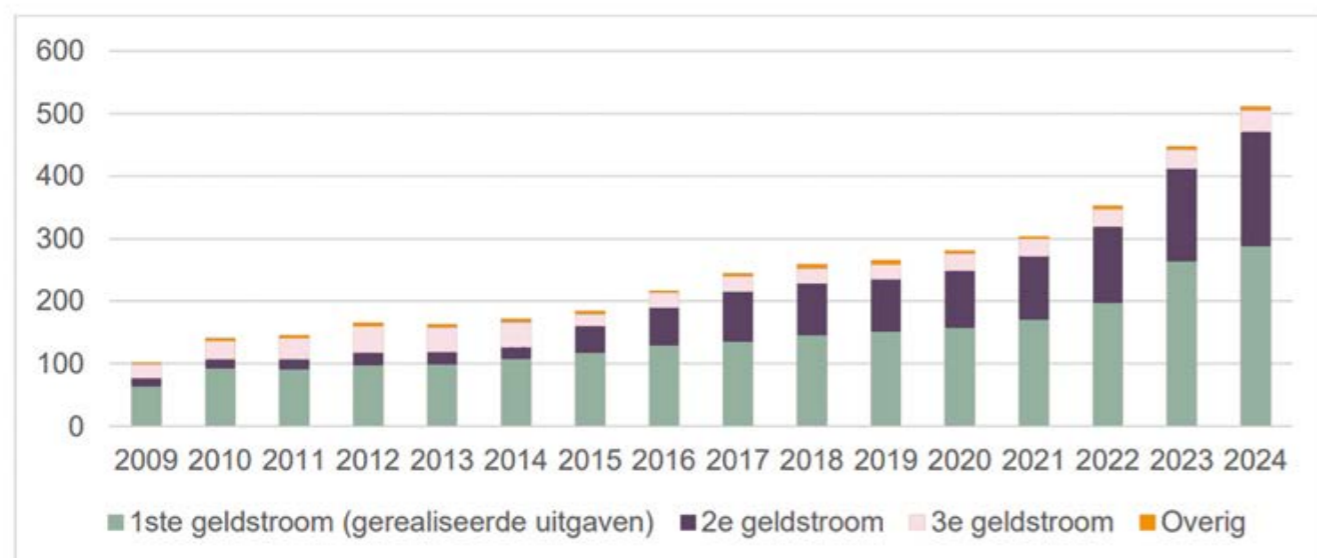
afkomstig uit de eerste geldstroom, 36% uit de tweede geldstroom en minder dan 10% uit de derde geldstroom en overige middelen.

Bijzonder aan onderstaand figuur is dat de gelden die het bedrijfsleven uitgeeft (de 3e geldstroom) aan het praktijkgerichte onderzoek niet groeien en als percentage van het totale budget steeds kleiner wordt. Dat is vreemd want hogescholen stellen dat het bedrijfsleven zit te wachten op het praktijkgerichte onderzoek, maar het bedrijfsleven vindt dat onderzoek blijkbaar niet zo belangrijk dat ze het willen financieren. Gelukkig is er de belastingbetaler (1e en 2e geldstroom) die zo'n 470 miljoen mag bijdragen.

Eerste geldstroom: Hogescholen ontvangen van het ministerie van OCW een bijdrage voor praktijkgericht onderzoek (lumpsum). Daarnaast financieren hogescholen onderzoeksactiviteiten vanuit hun rijksbijdrage voor onderwijs.

Tweede geldstroom: Hieronder vallen de inkomsten die in competitie verdeeld worden via het Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA en andere publieke financiers, regionaal, nationaal en internationaal, waaronder ZonMw, andere NWO-onderdelen en de EU-kaderprogramma's.

Derde geldstroom: Inkomsten uit opdrachtonderzoek voor bedrijven of andere opdrachtgevers. Het betreft hier zowel nationaal als internationaal toegekende middelen.

Figuur 1 Middelen voor praktijkgericht onderzoek in miljoenen euro
Bron: Monitor praktijkgericht onderzoek 2024, p.18

In 2026 kun je minder hypotheek krijgen met een studieschuld

Independer bericht dat huizenkopers met een studieschuld dit jaar minder kunnen lenen dan vorig jaar. De reden: aangescherpte regelgeving. Het gevolg is dat de gemiddelde koper met een studieschuld hierdoor duizenden euro's minder kan lenen bij het aanschaffen van een huis in 2026. "Stel dat je als alleenstaande met studieschuld nu een huis wilt kopen. Per maand los je momenteel 200 euro van je schuld af en op jaarbasis verdien je 45.000 euro bruto. Dit jaar kun je iets meer dan 160.000 euro lenen voor het kopen van een huis. Dat is ruim 7.000 euro minder dan een jaar geleden. Dat komt door een aangescherpte woonquote", zegt Marga Lankreijer-Kos, hypotheekexpert bij Independer. Ieder jaar berekent voorlichtingsinstituut Nibud de woonquote. Dat bedrag bepaalt het percentage dat je aan woonlasten mag uitgeven. Dit is gebaseerd op je maandelijkse inkomen.

Zuyd hogeschool tevreden over afschaffen bindend studieadvies

Ruim vier jaar nadat Zuyd Hogeschool (Zuyd) als eerste hogeschool het bindend studieadvies (bsa) afschafte, laten de eerste langetermijneffecten een duidelijk en positief beeld zien. Zuyd verving het bsa door een niet-bindend persoonlijk studieadvies (psa). Uit onderzoek blijkt dat hierdoor meer studenten hun hbo-diploma halen. Bovendien neemt de kanselijkheid toe doordat meer mannelijke studenten het eerste jaar vervolgen. Landelijk ligt er een enorm gat tussen mannen en vrouwen die erin slagen een bachelor te behalen. Van het cohort 2018 haalde landelijk slechts 38,1% van de mannen binnen 5 jaar een hbo-diploma en 54,9% van de vrouwen slaagde erin binnen 5 jaar af te studeren.

3 columns

Door: Hans Lombarts

Doctorstitel in HBO en WO en theoretisch of praktisch opgeleiden?

Minister Letschert van Onderwijs komt binnenkort met een wetswijziging om het mogelijk te maken om ook op het hbo een doctorsgraad te behalen. De nieuwe titel gaat Professional Doctor (PD) heten. Je kunt deze behalen na een gedegen praktijkgericht onderzoeksproject van 4-6 jaar. Parallel komt er nu ook een doctorsgraad voor technologisch onderzoek op het WO. Deze gaat Engineering Doctor (EngD) heten. Uit onderzoek en rapporten, van onder andere OESO, blijkt dat Nederland nog meer aandacht zou moeten hebben voor praktijkgericht onderzoek om de grote problemen van deze tijd op te lossen. De minister wil dat ook en zij wil dat dan ook formeel erkennen. Vanaf schooljaar 2027-2028 kunnen studenten met een masterdiploma het wettelijk erkende PD-of EngD-traject gaan volgen. Beide trajecten hebben dezelfde moeilijkheidsgraad en via beide behaalde trajecten kan men promoveren. De discussie en naamgeving over praktisch (mbo) en theoretisch opgeleiden (hoger opgeleiden) komt hiermee ook in een ander daglicht te staan. Mijn chirurg die meer dan 1000 knieoperaties deed, zei me tijdens de operatie dat hij eigenlijk een goed opgeleide ambachtsman was. Het komt neer op veel praktische oefening om de handelingen aan de knie en wat erbij komt kijken, goed te kunnen uitvoeren. En de solist van het Concertgebouworkest is ook praktisch opgeleid. Mijn conclusie is dat een stimulerende omgeving, gecombineerd met gedegen theoretische én praktische kennis de meeste kans geeft op een werkbaar en toepasbaar resultaat.

Auteur: Hans Lombarts

Digitaal meer onafhankelijk worden, ook in het mbo

De risico's van en het ongemak over onze digitale afhankelijkheid van META en andere Amerikaanse bedrijven neemt toe. Zeer veel van onze gegevens bevinden zich in de cloud (dus vooral in de USA). Daarbij komt de gebleken onvoldoende beveiliging van onze systemen voor hacken/datalekken. En... in de USA bestaan twee wetten, de FISA-wet en de Cloud Act, die Amerikaanse overheidsdiensten toegang geven tot de data die bij Amerikaanse bedrijven zijn opgeslagen, **inclusief** die van de Europese gebruikers. Er moeten stappen worden gezet om dit alles te verbeteren en daarop te anticiperen. Internationaal is de Duitse deelstaat Sleeswijk-Holstein begonnen met het vervangen van Amerikaanse software, zoals die van Microsoft. De Nederlandse Bank (DNB) stapt gefaseerd over naar een Duitse cloud en wil minder Amerikaanse digitale systemen. In mijn directe omgeving zijn enkele mensen van WhatsApp overgestapt naar Signal enz. Er worden dus stappen gezet. Er is nu een initiatief in het mbo, het programma **Cyberveiligheid** mbo. Daaraan doen ROC Midden Nederland, ROC RIJN IJssel, Graafschap College en Deltion College mee. Zij werken, stap voor stap, steeds meer met Nextcloud, een **Europees** opensource-platform waarmee organisaties diensten als bestandsdeling, agenda's, en Office-tools zelf kunnen hosten. Nextcloud is een alternatief voor bijvoorbeeld Microsoft 365 en Google Workspace. Hopelijk zet de bewustwording op dit terrein door en gaan we - ook in het onderwijs - verder op dit pad naar meer digitale onafhankelijkheid.

Auteur: Hans Lombarts

Burgerschap verplicht maar hoe?

In Kort mbo nieuws lezen we dat burgerschap in 2027 echt verplicht wordt in het mbo, met een echt examen en een opdracht. Ondanks verspreid te vinden info, handreikingen en docentendagen blijft het voor veel mbo-scholen nog onduidelijk: hoe dan? Er kan eventueel gekozen worden voor aanbieden van burgerschap als apart vak. Lijkt me minder effectief vanuit het echte doel van burgerschap, maar wel makkelijker te regelen als school (OER aanpassen, lessen en docenten burgerschap inplannen en gevalideerde examens kopen). Ik verwacht dat er niets aanvullends gebeurt en daar heb ik begrip voor. Immers scholen moeten al zo veel regelen en zich verantwoorden bij de Onderwijsinspectie. Scholen kunnen echter ook werken aan een schoolbreed burgerschapscurriculum, verweven in het dagelijks onderwijs. Geen eenvoudige klus. Er moet aandacht zijn voor de waarden vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit, maar er is geen vaststaand programma. Om een en ander te realiseren kan men denken aan gesprekken in de klas, omgang met elkaar en de verbinding met de praktijk. Zomaar een losse les burgerschap of een losse activiteit zoals bijvoorbeeld een theateervoorstelling over homoseksualiteit, kan een tegenovergesteld effect hebben van wat men ermee beoogt. Op de lerarenopleidingen weet men ook dat burgerschap verplicht wordt, maar het is nog niet terug te vinden in de doelen van de lerarenopleidingen. Ook zet het ministerie van Onderwijs de verplichte invoering van het vak burgerschap met examen door, maar worden er, in tegenstelling tot lezen, schrijven en rekenen, geen harde, concrete landelijke afspraken gemaakt over burgerschap in de lerarenopleiding. De leraren op de opleiding en in de scholen zouden moeten leren hoe te bouwen aan een burgerschapscurriculum dat aansluit op de leerlingpopulatie. De vraag is hoe je burgerschapsthema's inhoudelijk kunt behandelen bij alle vakken en de docenten de vaardigheden leren om erover les te geven. De leerlingen echt laten nadenken en bereiken en hen zo tot meer gelukkige burgers maken die met anderen rekening houdt, is een moeilijke opgave maar wel de moeite waard.

Auteur: Hans Lombarts

Wil je goede arbeidsvoorwaarden?

Samen kunnen we onderhandelen.
In je ééntje kun je enkel bedelen.

Een goed salaris en andere arbeidsvoorwaarden regelen zich niet vanzelf en samen staan we sterk.

Word daarom lid van de
BeroepsOnderwijsbond (BO)!
De vakbond voor iedereen die in het beroepsonderwijs werkzaam is.

Hoe behartigen we jouw belangen?

We behartigen de belangen van onze leden collectief en individueel.

Collectief

Wij voeren cao onderhandelingen met werkgevers in het beroepsonderwijs om afspraken te maken over de lonen, werkdruk, duurzame inzetbaarheid etc. Als lid heb jij inspraak over de inzet van de cao en bepaal je mede de inzet. Op die manier heb jij direct invloed op de eisen die wij stellen om voor goede arbeidsomstandigheden te zorgen. Ook zitten wij bij individuele scholen om tafel om je belangen bij je werkgever te behartigen. Niet iedere instelling is immers hetzelfde. Tot slot onderhandelen wij bij een reorganisatie met de werkgever over een sociaal plan met als doel de gevolgen van een reorganisatie voor jou zo goed mogelijk te ondervangen

Individueel

In geval van een conflict met je werkgever staat onze juridische afdeling klaar om jou te helpen. Bij onze juridische afdeling werken ervaren juristen die gespecialiseerd zijn in arbeidsrechtelijke kwesties in het onderwijs. Door lid te worden heb je in feite dus ook een rechtsbijstandsverzekering voor arbeidsrechtelijke geschillen. Daarnaast houden wij je met ons tijdschrift op de hoogte van de relevante onderwerpen die spelen in het beroepsonderwijs.

Is een lidmaatschap duur?

Dat valt reuze mee. Als je werkzaam bent in het hbo en in september of oktober lid wordt dan krijg je van je werkgever € 100 vergoed voor het eerste jaar lidmaatschap (alleen in deze maanden en tegen overlegging van een inschrijfbewijs met vermelding van de contributie). Het inschrijfbewijs en het formulier verzoek teruggave contributie lidmaatschap ontvang je van ons. Beide formulieren lever je vóór 15 november van dit jaar in bij je werkgever. Als je vragen hebt over de wijze van indienen, dan raden we je aan om contact met HR op te nemen. Tevens betaal je het eerste jaar slechts 50% contributie! Tot slot zijn de lidmaatschapskosten via je werkgever fiscaal aftrekbaar. De exacte lidmaatschapskosten zijn te vinden op onze website bo.nl. Dus wil je samen nog sterker staan en juridisch bijgestaan worden in geval van een conflict, word dan nu lid!

hbo actie

Word extra voordelig lid

Profiteer het eerste jaar van 50% contributie-
korting EN declareer € 100,- bij je werkgever

in september en oktober

scan de
QR-code
of ga naar
bo.nl/lidworden

vakbond voor
werknemers in het
beroepsonderwijs
bo.nl

Maak een collega lid en

krijg een
VVV-bon

t.w.v. € 20,-

Om onze bestaande leden te bedanken voor hun inspanning om nieuwe leden aan te brengen ontvangt een lid, in september en oktober, voor ieder aangebracht nieuw lid eenmalig een VVV-bon ter waarde van € 20,-.

Puzzel

Vul op elk puntje een letter in zodat er horizontaal een woord ontstaat. Als u het goed heeft gedaan, ontstaat er in de kolommen verticaal gelezen een woord van 15 letters. U kunt dit woord voor 1 juli mailen aan redactie@bo.nl. Onder de goede inzenders wordt een boekenbon van 20 euro verloot.

	U	N		H	O		F	D
	M	P		R	F		C	T
	A	R		E	N		A	T
	A	S		E	H		E	R
	P	E		R	O		D	E

Tip: het derde woord komt uit de schaakwereld.

De oplossing van het vorige cryptogram is 'Kabinet: vergeet het beroepsonderwijs niet'
De winnaar van de boekenbon is M. Goudriaan uit Hoofddorp.

Word lid van de klankbordgroep!

Alleen samen kunnen we als vakbond zorgen voor goed onderwijs en goede arbeidsvoorwaarden. Jullie, de leden, zijn daarom van doorslaggevend belang voor ons succes. Maar..... we hebben meer leden nodig om een nog krachtiger vuist te maken. Wij zijn ervan overtuigd dat jullie, onze bestaande leden, de beste manier zijn om nieuwe leden te werven.

Vandaar de oproep om je vrijblijvend aan te melden voor een Teams bijeenkomst om met elkaar te bespreken hoe wij het beste nieuwe leden kunnen werven. Tevens bespreken we daar de inzet voor de nieuwe cao met de leden.

Meld je daarvoor aan bij:
marcomosselman@bo.nl
(voor de leden die werkzaam zijn in het hbo)
thomasoosterkamp@bo.nl
(voor de leden die werkzaam zijn in het mbo en vmbo)

Afdeling Juridische Zaken

Pensioenovergang 2027: Wat betekent de compensatieregeling voor u?

door: Niek Eijkemans, Wim de Ruiter & Kees Wagenaar

'Een paar maanden langer door werken kan soms duizenden euro's schelen in uw totale pensioenkapitaal.'

Op **1 januari 2027** stapt het ABP over op een vernieuwde pensioenregeling. Omdat de manier van pensioenopbouw verandert, is er voor veel actieve deelnemers een compensatieregeling afgesproken. Deze compensatie wordt in één keer als kapitaal aan uw persoonlijke pensioenpot toegevoegd.

Maar let op: de hoogte van dit bedrag – en of u het überhaupt krijgt – hangt sterk af van uw keuzes in 2026. Hieronder de belangrijkste punten op een rij.

Wat volgt is een samenvatting van hetgeen het ABP op dit moment op zijn website publiceert, met enige toevoegingen uit de laatste overleggen en bijeenkomsten die we met het ABP mochten hebben. Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen we u graag naar de QR-code:

1. Werkt u minder? Dan ontvangt u minder compensatie

De compensatie wordt berekend op basis van uw **pensioengrondslag** (uw salaris minus de franchise) over het hele jaar 2026. Gaat u in 2026 minder uren werken of deeltijd met pensioen? Dan daalt uw gemiddelde deeltijdpercentage en daarmee uw compensatie.

Voorbeeld: Een 51-jarige medewerker die voltijds werkt, kan rekenen op circa **€ 150 bruto per maand extra** pensioen vanaf AOW-leeftijd. Werkt diezelfde persoon 60%, dan zakt dit extraatje naar **€ 90 per maand**.

N.B.: Deelname aan een seniorenregeling heeft **GEEN** invloed op de hoogte van de compensatie, ondanks het feit dat u door de eigen bijdrage wellicht minder nettosalaris heeft.

Voorbeeldberekening van het ABP:

Persoonlijke situatie van Henk (50) die in deeltijd werkt

- Leeftijd op 1 januari 2027: 50 jaar
- Voltijds pensioengevend salaris in 2026: € 55.000 bruto per jaar
- Premiefranchise 2026: € 19.200
- Hij werkt het hele jaar vier dagen. Gemiddelde deeltijdpercentage is dus 80%
- Pensioengrondslag:
(€ 55.000 - € 19.200) x 80% = € 28.640

Hoeveel compensatie krijgt hij?

Voor deelnemers van 50 geldt het compensatiepercentage 44,86%. Henk kan dus 44,86% compensatie krijgen over zijn pensioengrondslag: € 28.640 = € 12.848.

Wat betekent dit voor zijn pensioen?

Als we over zijn naar de vernieuwde pensioenregeling voegen we € 12.848 toe aan zijn pensioenpot. Door de compensatie neemt zijn verwachte pensioen toe. De hoogte van zijn uiteindelijke pensioen hangt af van veel zaken. Denk daarbij aan hoeveel geld hij nog inlegt samen met zijn werkgever, hoeveel de beleggingen opbrengen en ook of de rente stijgt of daalt. Hoeveel pensioen hij uiteindelijk krijgt, staat dus niet van tevoren vast.

2. De cruciale datum: 31 december 2026

Om recht te hebben op de ABP-compensatie moet u op **31 december 2026 actief pensioen opbouwen** bij het ABP.

Eerder stoppen: Gaat u vóór 1 januari 2027 volledig met pensioen? Dan bouwt u op de peildatum geen pensioen meer op en ontvangt u **geen compensatie**.

Uit dienst: Verlaat u de sector vóór 2027? Dan vervalt het recht op compensatie bij het ABP.

Tip: U kunt binnen 9 maanden na ontslag kiezen voor **vrijwillige voortzetting**. U betaalt dan zelf de volledige premie (werkgevers- en werknemersdeel), maar behoudt zo wel uw recht op compensatie.

3. Compensatie bij verlof, WW of uitkering

Bouwt u op de peildatum (gedeeltelijk) pensioen op via een uitkering of verlof? Dan heeft u meestal recht op compensatie over dat deel:

Verlof: Bij (on)betaald verlof of een sabbatical blijft het recht bestaan zolang er pensioeninleg plaatsvindt.

Uitkeringen: Bij een WW-, UGM-, of FLO-uitkering bouwt u vaak nog voor een deel pensioen op. De compensatie wordt dan berekend over de zogenaamde 'meetelwaarde' (bijv. 50% opbouw).

Leeftijd speelt een grote rol: Het nadeel van de nieuwe regeling (en dus de hoogte van de compensatie) verschilt per leeftijd. De compensatie loopt op tot een piek bij **51 jaar** en neemt daarna geleidelijk af richting de pensioenleeftijd.

Advies van BO: Hoewel compensatie zelden de enige reden is om uw pensioenplannen te wijzigen, is het een factor om serieus mee te wegen. Een paar maanden langer doorwerken kan soms duizenden euro's schelen in uw totale pensioenkapitaal.

Wilt u weten wat dit specifiek voor uw situatie betekent? Maak gebruik van de rekentools op de website van het ABP.

Uiteraard houden wij de vinger aan de pols en zodra er relevant nieuws te melden valt, dan zullen we dat met u delen.

Is er een link tussen docenten- en studentenwelzijn?

Auteurs: Edwin en Marloes van de Kennisrotonde

Bij de Kennisrotonde kloppen onderwijsprofessionals geregeld aan met hun vragen. Wat is er bekend uit onderzoek over bijvoorbeeld kauwgomkauwen in de klas, de rol van werkplekbegeleiders of lestijden? En zo ook met de vraag:

Wat is het effect van werkdruk van docenten in het hoger onderwijs op de kwaliteit van de docent-studentrelatie?

Werkdruk

Hoge werkdruk is een belangrijke voorspeller voor verminderd docentenwelzijn. Het zal je niet verbazen: in onderzoek zien we terug dat hoge en toenemende werkdruk kan zorgen voor werkstress, uitputting en demotivatie. En dat kan weer leiden tot een burn-out en (langdurig) ziekteverzuim. Voor die hoge werkdruk zijn meerdere oorzaken: het gevoel te veel te moeten doen in te weinig tijd is de belangrijkste. Maar je kunt ook denken aan lessen voorbereiden, het lesgeven zelf en curriculum-aanpassingen. Regels en procedures vormen pas een bron van druk wanneer docenten geen tijd hebben om deze naar behoren uit te voeren, er geen duidelijk nut van inzien of ondersteuning ontbreekt.

Een directe link tussen werkdruk voor docenten en studentenwelzijn is nog niet onderzocht, maar gezien de nauwe relatie tussen werkdruk van docenten en docentenwelzijn, kunnen we wel aannames doen over de relatie tussen docentenwelzijn en docent-studentrelaties.

Wisselwerking

Zo weten we dat het voor studenten belangrijk is om een goede relatie met hun docenten te hebben. De studenten ervaren dan meer betrokkenheid binnen hun opleiding en loyaliteit ten opzichte van hun opleiding, en bovendien is het goed voor hun welzijn. Daarvoor is het belangrijk dat je als docent lekker in je vel zit: wanneer docenten zich goed voelen, ervaren ze een sterkere en betere relatie met hun studenten. Ze kunnen studenten dan beter ondersteunen, bijvoorbeeld door naar hen te luisteren en er voor hen te zijn. Andersom zien we ook dat het welzijn van docenten omlaag gaat als ze zien dat het niet goed gaat met studenten en ze bijvoorbeeld niet betrokken zijn bij de les.

Werkstress bestrijden

Maar hoe kom je als docent van werkstress af? Een van de manieren waarop je dat kunt doen is mindfulness. Uit onderzoek naar mindfulness blijkt indirect een positief verband tussen docentenwelzijn en de kwaliteit van de relatie tussen docenten en studenten. Het zorgt voor minder werkstress, waardoor het contact met studenten kan verbeteren. Doordat docenten zich meer ontspannen en rustiger voelen, en zich meer bewust zijn van emoties en gedachten, hebben ze meer aandacht voor studenten. Ook maken docenten meer tijd voor contact met studenten en weten ze beter wat er in de groep speelt.

Meer weten? Bekijk het volledige artikel inclusief de geraadpleegde bronnen op [Kennisrotonde.nl](https://www.kennisrotonde.nl)

advertentie

Werk jij in het vmbo of het mbo? Stel je onderwijsvragen gratis aan de Kennisrotonde!

Zo werkt het:

1. Heb je een kennisvraag?

Stel eenvoudig je vraag via het online vraagformulier op [kennisrotonde.nl/stel-je-vraag](https://www.kennisrotonde.nl/stel-je-vraag). Het stellen van een vraag is kosteloos.

2. Vraag aanscherpen

Na het indienen van je vraag nemen wij contact met je op. In een telefonisch gesprek gaan we dieper in op wat je wilt weten en scherpen we samen je vraag aan tot een onderzoekbare vraag.

3. Beantwoording

We gaan aan de slag om jouw vraag snel te beantwoorden. We analyseren hiervoor wetenschappelijke literatuur en we raadplegen experts. Je ontvangt een schriftelijk antwoord op jouw vraag.

4. Kennisdeling

Met de beantwoording willen we jou helpen om wetenschappelijk gefundeerde keuzes te maken in het onderwijs. Wij delen de antwoorden breed zodat ook anderen geholpen worden. Deel jij mee?

Werk je op het hbo?

Dan kun je bij ons terecht met jouw onderwijsvragen over onderwijsinnovatie met ict. Ook hebben we een pagina met antwoorden op vragen over studentenwelzijn in het hoger onderwijs. Hier ontdek je onder andere wat je kunt doen om de *sense of belonging* van studenten te verhogen. Kijk op www.kennisrotonde.nl/studentenwelzijn

26

Lichte daling vooraanmeldingen hbo

Auteur: Marco Mosselman

De vooraanmeldingen voor een bachelor en Ad opleiding laten begin mei een daling zien van 2,6%. Dit cijfer moet wel met voorzichtigheid bekeken worden. Het zijn vooraanmeldingen. De definitieve aanmeldingen zijn pas op 1 oktober bekend. De definitieve aanmeldingen zijn substantieel lager dan de vooraanmeldingen omdat potentiële studenten zich vaak voor meerdere opleidingen inschrijven. Toch kunnen er wel een aantal trends uit afgeleid worden. De Hogeschool van Amsterdam (-15,7%), de Christelijke Hogeschool Windesheim (-10%), de NHL Stenden Hogeschool (-6,8%), verliezen bij de grote hogescholen marktaandeel, waarbij het marktaandeel van de HvA zelfs substantieel terug loopt. Winnaars zijn er ook: de Haagse Hogeschool (+5,4%), Saxion Hogeschool (+3,6%), Avans Hogeschool (+2,9%.) hebben meer aanmeldingen dan vorig studiejaar en zien alle drie hun marktaandeel stijgen. In absolute aantallen eerste jaars aanmeldingen zijn bij de grote hogescholen de grootste dalers in vergelijking met vorig studiejaar:

Hogeschool van Amsterdam	-3340
Hogeschool Rotterdam	-989
Chr Hogeschool Windesheim	-827

De grootste stijgers bij de grote hogescholen in absolute aantallen zijn:

De Haagse Hogeschool	+674
Saxion Hogeschool	+323
Avans Hogeschool	+301

De HVA en de Hogeschool Rotterdam zijn de twee grootste hogescholen in Nederland en krijgen ook te maken met grote terugloop in de vooraanmeldingen. Die hogescholen blijven heel groot maar zullen in de komende jaren te maken krijgen met miljoenen aan minder inkomsten.

Figuur 1 aantal studenten in het hbo

Prognose komende jaren

Het ministerie van OCW maakt prognoses over het aantal studenten in het hbo. Dit is de zogenaamde referentieraming. Volgens deze prognose zal het totale aantal hbo-studenten de komende jaren verder afnemen. Dat is een voortzetting van de trend van de afgelopen jaren: vanaf 2021 daalde het aantal studenten met 51.000: van 490.500 tot 439.500 in 2025.

Volgens de huidige raming zet die afname zich door en neemt het aantal studenten tussen 2025 en 2032 af met 23.700 (5,4%), naar 415.800. Zie onderstaande grafiek.

De afname van het aantal hbo-studenten hangt samen met de bevolkingsontwikkeling in Nederland. Het aantal 17- tot 25-jarigen in Nederland neemt af, wat leidt tot een kleinere potentiële instroom in het hbo. De grootste daling in het aantal studenten dat een hbo opleiding volgt lijkt achter de rug. Ten opzichte van de vorige raming zijn er dit jaar 1.000 (0,2%) studenten meer geteld van verwacht. De bijstelling is vooral het gevolg van een hogere instroom in de associate degree en een lagere uitstroom uit het hbo dan eerder geraamd. De piek in het aantal studenten in het studiejaar 2020/2021 is waarschijnlijk gerelateerd aan de stijgende instroom als

Het aantal 17- tot 25-jarigen in Nederland neemt af, wat leidt tot een kleinere potentiële instroom in het hbo.

gevolg van de genomen maatregelen in verband met de COVID-19 pandemie rondom het havo- en vwo eindexamen.

De grote randstadhogescholen verliezen de komende jaren studenten, maar de daling valt mee in vergelijking met brede hogescholen buiten de Randstad, zo is de prognose. Daar is te verwachten daling van studenten groter. Voor HAN, de Hanze en Saxion is de prognose een verlies van 4.000 studenten, voor Fontys een daling van het aantal studenten met 3.600 voor NHL Stenden en Avans wordt een daling van 3.000 studenten verwacht. Naar verwachting dalen Windesheim en Zuyd met 2.000 studenten. De aantallen zijn groter dan bij de grote randstadhogescholen en hun begrotingen kleiner. Deze hogescholen zullen voor moeilijke keuzes komen te staan.

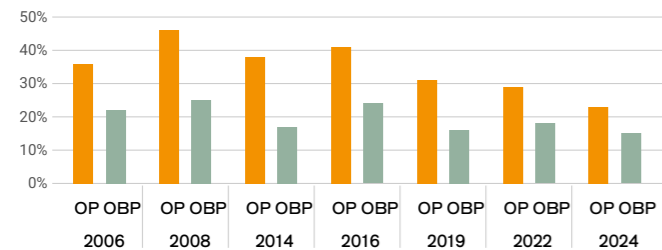
Figuur 2 Aantal ingeschreven studenten brede hogescholen (hoofdingeschrijvingen in domein ho)

Bron: https://duo.nl/open_onderwijsdata/hoger-onderwijs/aantal-studenten/prognose-studenten-ho.jsp

27

Stressfactoren en energiebronnen in het hbo

Peilingen onder docenten in het hoger beroepsonderwijs geven al jaren aan dat zij hoge werk- en regeldruk ervaren. Maar ook sociale onveiligheid en ongewenst gedrag zijn stressfactoren die regelmatig worden genoemd. Uit het recente kernrapport van het Werkonderzoek 2024 blijkt dan ook dat 54% van de medewerkers in het hbo een hoge werkdruk ervaart, terwijl 33% aangeeft veel regeldruk te ervaren. Bovendien wordt 23% van de medewerkers in het hbo geconfronteerd met ongewenst gedrag en durft ongeveer 12% niet zichzelf te zijn en 16% niet voor zichzelf op te komen. Het zijn daarmee de meest voorkomende stressfactoren binnen het hbo.

Figuur 1: Onvrede over de hoeveelheid werk naar functiegroep tussen 2006 en 2024 (% [tamelijk] ontevreden)

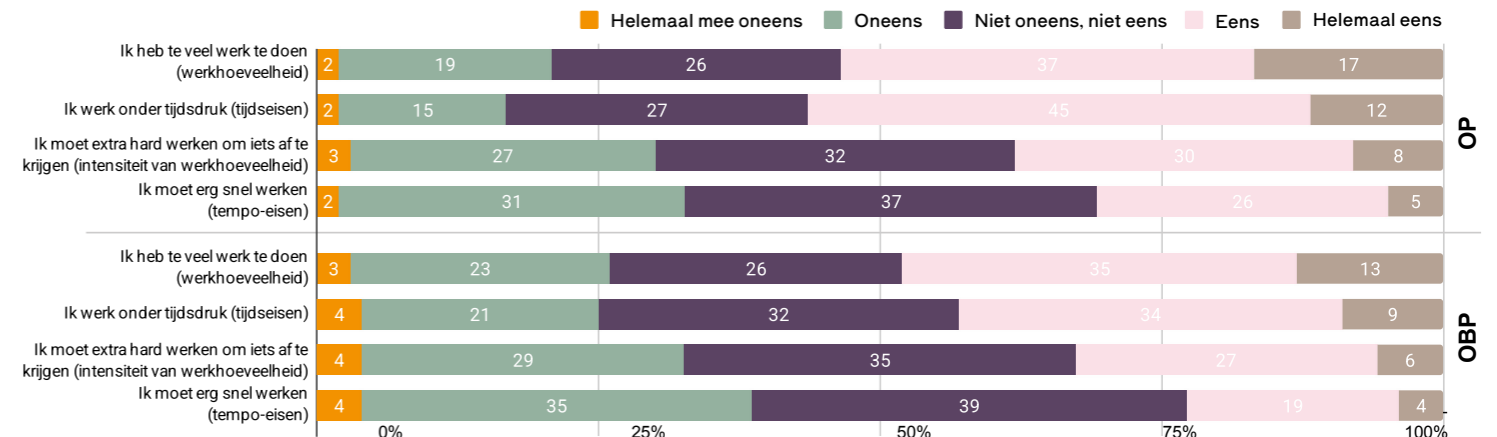
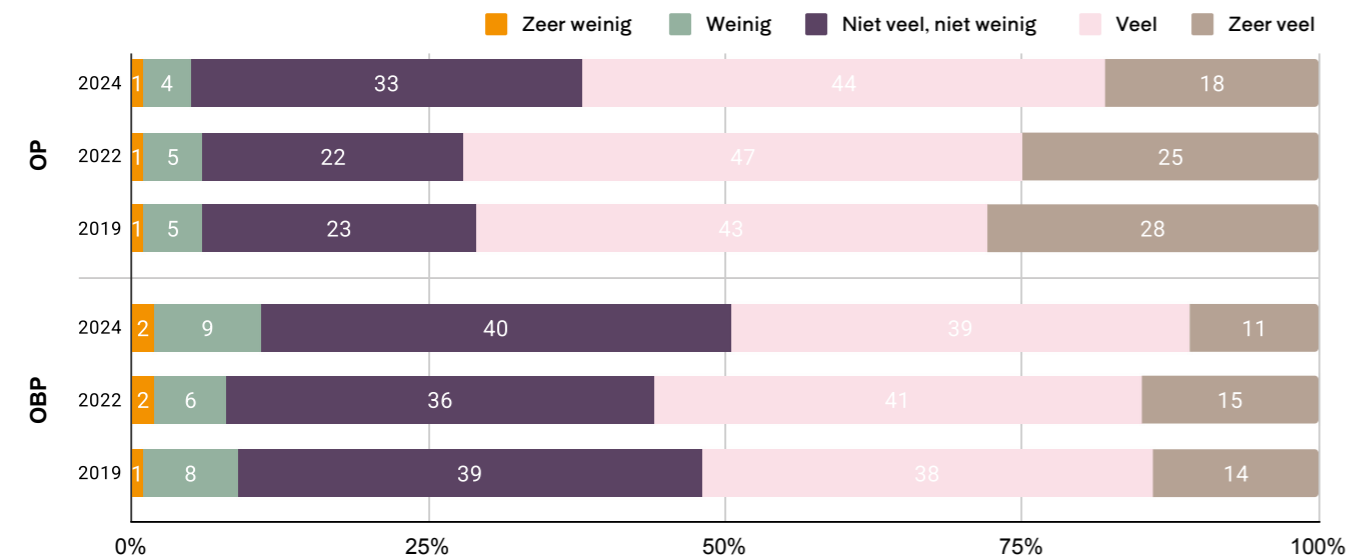
Iedere 2 à 3 jaar wordt er in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een Werkonderzoek uitgevoerd om inzicht te krijgen in de werkbeleving van medewerkers in de publieke sector.

Zestor, het arbeidsmarkt- en opleidingsfonds van cao-partijen in het hbo, heeft een verdiepende analyse uitgevoerd om inzicht te krijgen in het stressproces binnen het hbo.

Figuur 1 laat zien dat onderwijzend personeel (OP) structureel ontevredener is over de hoeveelheid werk dan ondersteunend personeel (OBP). Waar bij OP de ontevredenheid in sommige jaren bijna de helft van de medewerkers betreft, ligt dat bij OBP steeds rond een vijfde tot een kwart. Daarnaast is de ontevredenheid onder OBP vrij stabiel over de jaren heen, terwijl die bij OP meer fluctueert. Opvallend is dat de ontevredenheid over de hoeveelheid werk onder OP en OBP in 2024 op het laagste punt ligt sinds 2006. Tegelijkertijd moet worden opgemerkt dat de ontevredenheid over de hoeveelheid werk maar een beperkt beeld geeft over de ervaren werkdruk. Als alternatief wordt daarom sinds het Werkonderzoek 2019 gekeken naar de mate waarin hbo-medewerkers vinden dat ze werkdruk ervaren.

Figuur 2 laat zien dat medewerkers over het algemeen veel werkdruk ervaren. Dat geldt vooral voor docenten. Van het OP ervaart 62% veel of zeer veel werkdruk. Onder het OBP is de werkdruk een stuk minder (50%). Daarbij valt op dat de hoeveelheid ervaren werkdruk net als de ontevredenheid over de hoeveelheid werk in 2024 voor zowel OP als OBP veruit op zijn laagste punt is.

Figuur 2: Ervaren werkdruk in het hbo, naar functiegroep (in %)

Figuur 3: Ervaren vormen van werkdruk in het hbo, naar functiegroep (in %)

Een belangrijke vraag is met welke aspecten van werkdruk medewerkers precies te maken hebben. Sinds het Werkonderzoek 2024 wordt daarom meer specifiek gekeken naar het oordeel van hbo-medewerkers over tempo-eisen, tijdseisen, werkhoeveelheid en de intensiteit van de werkhoeveelheid. Tempo-eisen wijst op veel werk in een korte tijd moeten afronden. Tijdseisen houdt in dat deadlines en een strakke planning belangrijk zijn in het werk. Werkhoeveelheid wijst op een structureel grote werkbelasting. Intensiteit van de werkhoeveelheid is een combinatie van tempo-eisen en werkhoeveelheid. Figuur 3 geeft inzicht in de oordelen over deze vormen van werkdruk.

Uit Figuur 3 blijkt dat het OP op alle vormen van werkdruk hoger scoort dan het OBP. Vooral het werken onder tijdsdruk en het hebben van (te) veel werk springen eruit. Ruim de helft van de docenten geeft aan onder tijdsdruk te werken (57%) en te veel werk te moeten doen (54%). Onder het OBP liggen deze percentages significant lager.

Conclusies

Uit het onderzoek komen de volgende conclusies naar voren. Hoewel werkdruk nog steeds door veel medewerkers als hoog wordt ervaren, is de ervaren werkdruk en de ontevredenheid over de hoeveelheid werk in de afgelopen jaren afgenomen, zowel bij onderwijzend personeel (OP) als ondersteunend personeel (OBP). De ervaren regeldruk laat daarentegen over de tijd nauwelijks verandering zien, vooral bij het OBP. Bij het OP is regeldruk wel afgenomen, maar blijft deze hoger dan bij ondersteunend personeel.

Sociale onveiligheid en ongewenst gedrag komen relatief minder vaak voor dan werk- en regeldruk. Toch blijkt met name sociale onveiligheid de meest belastende stressfactor te zijn. Deze heeft de sterkste negatieve gevolgen voor bevoegenheid, betrokkenheid en vertrekgenigheid, en draagt ook substantieel bij aan burn-outklachten. Ongewenst gedrag leidt vooral direct tot een hogere vertrekintentie, maar heeft nauwelijks invloed op bevoegenheid en betrokkenheid.

Het onderzoek laat zien dat de aanpak van sociale onveiligheid vraagt om een aanpak op meerdere vlakken. Factoren die sociale onveiligheid verminderen zijn een sociaal veilig werkklimaat in de organisatie, een transformationele leiderschapsstijl van leidinggevend en persoonlijke kenmerken zoals flexibiliteit en beroepsexpertise. Met name een sociaal veilig werkklimaat blijkt belangrijk, omdat dit ruimte biedt voor open communicatie, feedback en het aanspreken van collega's zonder angst voor negatieve consequenties.

Uit het onderzoek komen verschillen tussen OP en OBP naar voren. Onderwijzend personeel ervaart over het algemeen meer werkdruk en regeldruk dan ondersteunend personeel. Daarnaast heeft sociale onveiligheid en ongewenst gedrag een sterkere impact op het welzijn van OP. Verder lijkt werkdruk bij OBP vaker motiverend te werken en de betrokkenheid te vergroten, terwijl dit effect bij OP nauwelijks wordt gezien.

Samenvattend laat het onderzoek zien dat, ondanks positieve ontwikkelingen in de ervaren hoeveelheid werk, stressfactoren in het hbo hardnekkig blijven. Vooral sociale onveiligheid vraagt om blijvende aandacht vanwege de negatieve effecten op welzijn, houding en vertrekintentie. Structurele inzet op leiderschap, werkklimaat en professionele vaardigheden zoals flexibiliteit en beroepsexpertise blijken belangrijke factoren voor welzijn (bevlogenheid en uitputting), betrokkenheid en behoud. Opvallend is dat burn-outklachten in het hbo niet samenhangen met minder betrokkenheid of een grotere vertrekgenigheid, zoals in andere sectoren zoals het openbaar bestuur. Mogelijk doordat medewerkers zich sterk verbonden voelen met hun beroep en studenten en eerder binnen hun functie proberen te herstellen dan de organisatie te verlaten.

Auteur: Marco Mosselman

Sponsorproject HAN4L

Voor het derde jaar sponsort BO HAN4L; Een groep studenten van HAN-automotive, die met oude Renaultjes 4L deelnemen aan een humanitaire rally. Zij vervoeren daarbij schoolspullen, medicijnen en speelgoed naar het zuiden van Marokko, waar nog armoede heerst en basisvoorzieningen ontbreken op de scholen. Bijgaande ontvingen wij van hen en willen we graag delen met de lezers van de BOde.

Dear BO Team,

I am writing to you on behalf of the HAN4L team to share an update on this year's 4L Trophy and to sincerely thank you for your support.

This year's rally came with quite a few unexpected challenges. Shortly after departing for Biarritz, France, only 150 km into our journey in Antwerp, Belgium, we encountered a major issue: a cracked cylinder sleeve in our first cylinder. This forced us to return, remove the engine, replace the damaged cylinder and piston, and reinstall the engine before continuing.

This all took place on February 13th, leaving us with limited time. We resumed our journey on February 15th, giving us just 4 days to cover nearly 1,500 km and reach Biarritz for the start of the rally on February 19th. Despite the pressure, we successfully arrived in time for inspections and the official start.

Our journey toward Morocco initially went smoothly, but during the 2nd day of the off-road stage, we faced additional setbacks. We lost our exhaust pipe and, more critically, our rear brakes, which remained non-functional for the rest of the rally.

On the final day of the off-road stage, just 2 km from the finish line, we hit a rock that bent our skid plate. This caused the fuel tank to also bend upwards, which blocked the fuel pickup and prevented fuel from reaching the engine. With the help of rally mechanics, a temporary repair was made by accessing the issue directly through the car body, allowing us to continue and complete the stage.

Despite these challenges, we are proud to share that we finished 3rd internationally and 41st overall out of 879 participating teams.

We would like to personally thank you for your support throughout this journey. Your contribution truly made a difference this season, and we hope to continue working together for the 2026-2027 season.

We would love to share some pictures so you can share them on your socials!

Kind regards,

Arantxa Díaz Hernández
Chairman of HAN4L
LinkedIn: HAN4L
www.han4l.com

Haal meer uit je rol als ondernemingsraad (OR) of medezeggenschapsraad (MR)

Wij helpen je verder!

begrijpt en helpt werknemers in het beroepsonderwijs
bo.nl

Maak je stem sterker:

Volg de training medezeggenschap!

Wil je als medezeggenschapsraad meer invloed uitoefenen op jouw werkplek? Ben je lid van de medezeggenschapsraad/ondernemingsraad (MR/OR), personeelsgeleding (PMR), of denk je erover om actief te worden binnen jouw school of instelling? Dan is onze training medezeggenschap iets voor jou.

In een dagdeel nemen we je mee in de basis van medezeggenschap, de rechten en plichten van een MR/OR-lid, en vooral: wat jij kunt doen om daadwerkelijk verschil te maken. De training is praktisch, interactief en gericht op de praktijk van het onderwijs. Of je nu veel ervaring hebt of juist net begint, deze training biedt inzichten en handvatten waar je direct mee aan de slag kunt.

Voor wie?

Deze training is bedoeld voor leden van medezeggenschapsraden/ondernemingsraden in het voortgezet onderwijs, het mbo en hbo. Ook als je nog geen MR/OR-lid bent, maar interesse hebt in medezeggenschap, ben je van harte welkom. De training is speciaal voor leden van onze vakbond en kosteloos te volgen.

Waarom nu?

De komende jaren staat er veel te gebeuren in het onderwijs: werkdruk, onderwijskwaliteit, arbeidsvoorwaarden, passend onderwijs, en digitalisering. Juist nu is het belangrijk dat medezeggenschap stevig staat. Als MR/OR-lid ben jij de stem van je collega's. Hoe beter jij weet wat je rechten zijn en hoe je die inzet, hoe groter jouw invloed op de werkvloer.

Waar en wanneer?

De training wordt meerdere keren per jaar aangeboden, zowel op locatie als bij ons op kantoor in Culemborg. We zorgen voor een gastvrije ontvangst, een lunch of borrel, en natuurlijk deskundige begeleiding.

Meld je aan!

Wil jij als MR/OR beter beslagen ten ijs komen of jezelf voorbereiden op een actieve rol in de ondernemingsraad/medezeggenschapsraad? Vraag dan een offerte aan voor een eendaagse of meerdaagse training via info@bo.nl

Wat leer je?

Tijdens de **basistraining** medezeggenschap behandelen we onder andere:

- De rol en positie van de medezeggenschapsraad/ondernemingsraad binnen het onderwijs.
- De belangrijkste rechten: instemmingsrecht, adviesrecht en het initiatiefrecht.
- Hoe je als MR/OR effectief samenwerkt met de schoolleiding en collega's.
- Strategieën om draagvlak te creëren en collega's te betrekken bij besluiten.
- Praktische tips om vergaderingen effectief te voeren en invloed uit te oefenen.

Daarnaast is er volop ruimte om ervaringen uit te wisselen met collega's van andere scholen of instellingen. Je staat er niet alleen voor – anderen lopen tegen dezelfde vragen aan. Samen vinden we antwoorden.

Ook bieden wij **trainingen op maat** aan specifiek gericht op de wensen van de medezeggenschapsraad/ondernemingsraad. De inhoud van de training bepalen we in overleg en samenspraak van de medezeggenschapsraad/ondernemingsraad.

Jouw stem telt, zorg dat die gehoord wordt!

In gesprek met Sense de Groot voorzitter van BO

Voorzitter BO,
Sense de Groot,
valt in de prijzen.

In beroepsonderwijsland is BO-voorzitter Sense de Groot een bekend gezicht. Maar zijn bekendheid reikt inmiddels tot ver buiten de Nederlandse landsgrenzen. Nadat hij in 2019 al werd gelauwerd in Dubai op het *Global Forum for Education and Learning*, is hij in 2026 opnieuw tweemaal in de prijzen gevallen. Sense behoort wereldwijd tot de top 100 *Leaders in Education*. Daarnaast is De Groot sinds juni 2024 bestuurslid en op dit moment bestuursvoorzitter van SamenSOM.

Op een zonovergoten pinksterdag vroeg ik Sense naar het hoe en waarom van deze prestigieuze prijzen. Hieronder volgt een korte weergave van ons gesprek.

Welke prijzen heb je precies gewonnen, Sense?

"Het zijn er twee. De eerste is een award van de *World Education Summit* in Dubai. Uit een poule van maar liefst 32.000 genomineerden zijn uiteindelijk 100 kanshebbers geselecteerd aan wie deze prijs is toegekend."

Waaruit bestond die enorme groep van 32.000 genomineerden?

"Het was een zeer gemêleerd gezelschap. Je moet daarbij denken aan professoren, docenten, onderwijsbestuurders, onderwijsontwikkelaars en beleidsmakers."

Hoe zag het selectieproces eruit? "Ik heb eerst een portfolio moeten inleveren. Vervolgens heeft een jury online informatie ingewonnen en op basis daarvan een eerste selectie gemaakt. Daarna hebben ze referenties nagevraagd die ik zelf had aangeleverd, maar ze hebben ook andere mensen uit de sector bevroegd die ik níét had opgedragen. Het uiteindelijke oordeel van de jury is volledig gebaseerd op strikte kwaliteitsstandaarden."

Wat stond er in het juryrapport? "Men was met name onder de indruk van mijn impact op de Nederlandse onderwijssector. Ik heb me de afgelopen jaren hard gemaakt voor de invloed van de leraar op het onderwijs en de verankering van het professioneel statuut. Zo heb ik het programma geleid dat ervoor heeft gezorgd dat de gewenste invloed van de docent wettelijk is vastgelegd in de Wet beroep leraar, waar het professioneel statuut een belangrijk onderdeel van is. Daarnaast speelde mijn rol als

bruggenbouwer een grote factor – juist op vlakken waar men dat vooraf misschien niet direct verwacht."

Over bruggenbouwen gesproken: wat geldt voor jou als een kernwaarde? "Ik ben bestuursvoorzitter van het Tabor College in Hoorn, een scholengemeenschap voor lwoo, vmbo, havo en vwo. Daarnaast ben ik voorzitter van onderwijsvakbond BO, die zich specifiek richt op werknemers in het beroepsonderwijs. Voor sommige mensen lijkt die combinatie paradoxaal, maar dat is het absoluut niet. Bestuurders, leraren en vakbonden zijn geen tegenstanders van elkaar; ze zijn juist bondgenoten. Ze hebben samen exact hetzelfde doel: het realiseren van goed onderwijs voor de leerling, samen met de ondersteuners die dat mogelijk maken. De overheid financiert dit alles, en het is aan ons om dat beschikbare geld zo zorgvuldig en effectief mogelijk in te zetten."

Wat is de tweede prijs die je hebt gewonnen? "Dat is een prijs die later dit jaar wordt uitgereikt in Singapore. Deze is ingesteld door *Education 2.0*, een organisatie die onder meer selecteert op onderwijsvisie en strategisch leiderschap. Ik ben daar in de top 25 beland, waarbij het in het bijzonder draait om visionair handelen. De kern van de motivatie van de jury ligt bij mijn inspanningen om de kloof tussen werkgever en werknemer te overbruggen. Met mijn dubbelrol als bestuursvoorzitter enerzijds en vakbondsvoorzitter anderzijds laat ik zien dat die kloof in de praktijk prima te dichten is."

En wat houdt zo'n prijs concreet in? Zit er ook een geldbedrag aan vast? "Nee, het gaat vooral om de eer. Ik heb een mooie plaquette gekregen, maar de echte waarde zit in het ontsluiten van een enorm internationaal netwerk. Wij denken in Nederland vaak dat we vooroplopen op onderwijsgebied, maar de ontwikkelingen elders in de wereld gaan razendsnel. Een land als India, met anderhalf miljard inwoners, holt ons in hoog tempo voorbij. Ik zie voor onszelf volop kansen om dit internationale netwerk in te zetten, bijvoorbeeld ter versterking van ons tweetalig onderwijs of de inzet van technologie in het onderwijs."

Wil je Sense de Groot in actie zien? Zoek dan op YouTube naar zijn 'keynote session Sense de Groot, GFEL 2019'.

Recept

Rode curry met garnalen

Recept voor vier personen
binnen 20 minuten op tafel.

Tot voor kort bezochten mijn lief en ik nauwelijks Indiase restaurants. Mijn vrouw is meer van 'wat de boer niet kent, eet hij niet', terwijl ik graag nieuwe dingen wil ontdekken. Bovendien vindt ze curry's veel te pittig.

Toen ik met vrienden onlangs het genoeg had toch te mogen genieten van de rijke Indiase keuken, liep ik tegen een vrij milde curry met garnalen aan. Nou treft het dat mijn lief wel erg van garnalen houdt én dat de visboer op de markt al weken een aanbieding heeft: 1 kilo garnalen voor een tientje.

Nog even wat over de curry's.

Gele curry

Zacht van smaak en een beetje zoet. De kleur dankt gele curry aan kurkuma. Verder zit er in gele curry vaak komijn, ketoembar, citroengras, gember en knoflook. Combineert lekker met vis.

Groene curry

Curry met koriander, basilicum, limoenblad, vissaus, knoflook en ui. Pittiger dan de gele curry. Hoewel deze curry minder pittig is, zijn er varianten waarvan het zweet op je voorhoofd gaat staan.

Rode curry

Een mix van rode pepers, tomaten en chilipoeder geeft deze curry zijn kleur. Daarnaast zit er vaak garnalenpasta en knoflook in. Deze rode curry die ik een tijdje geleden bij Aldi kocht van Asia Green Garden viel erg mee qua pittigheid.

Tip: elke currypasta is anders. Begin liever met iets minder currypasta dan te veel.

Wat moet erin

- 1 ui
- 2 tenen knoflook
- 400 ml kokosmelk (blik of 2 pakjes van 200 ml)
- 3 eetlepels rode curry pasta
- 200 gram peultjes of sperziebonen
- 300 gram ongekookte garnalen
- 1 limoen of citroen
- 300 gram (volkoren) of basmati rijst
- 1 eetlepel olijfolie om te bakken

Hoe maak je het klaar:

- Kook de rijst gaar, giet af en laat met de deksel erop staan
- Fruit gesnipperde ui en knoflook in olie tot ze zacht zijn.
- Voeg de currypasta toe. Na een paar minuten komen de curry- aroma's vrij.
- Giet onder goed roeren de kokosmelk erbij en breng aan de kook.
- Doe de groenten erbij en laat een paar minuten zachtjes koken
- Voeg de garnalen toe en wacht tot ze roze worden.
- Voeg het sap van de uitgeperste limoen of citroen toe en warm nog even goed door.

Serveer de curry met rijst en garner met peterselie of koriander als je dat in de pot, tuin of vriezer hebt.

Tip: ik heb altijd diepvriesgroenten in huis. Heb je geen sperziebonen meer, maar nog wel broccoli: dat kan ook. Zorg dat je de groentes niet tot pap kookt.

Tip: koop je een potje verse tuinkruiden en heb je niet alles nodig: veel kruiden kun je makkelijk invriezen. Ik heb er speciale kleine diepvriesbakjes voor gekocht. Wel even op een diepvriessticker zetten wat er in zit en wanneer je het ingevroren hebt.

Smakelijk!

hbo actie

Word extra voordelig lid

in september en oktober

Cao-partijen in het hbo hechten waarde aan representatieve vakbonden als vertegenwoordigers van de medewerkers. Daarom zijn dit jaar september en oktober de maanden van de vakbond. Werknemers in het hbo die in deze maanden lid worden krijgen door de werkgever € 100 vergoed voor het eerste jaar lidmaatschap tegen overlegging van een inschrijfbewijs met vermelding van de contributie.

Werkzaam in het hbo?

Help mee om jouw collega's ook van deze actie op de hoogte te brengen!

Hang de poster uit het midden van deze BOde op in de vestiging waar u werkt.

